

KROONIKA**Kohtusid Eesti ja Läti ornitoloogiaühingud**

30. ja 31. jaanuaril 2007 pidasid Eesti Ornitoloogiaühing ja Läti Ornitoloogiaühing oma esimese ametliku ühishnõupidamise Pärnumaal Kablis. Mõlema organisatsiooni puhul olid esindatud nii juhatuse kui nõukogu liikmed, kokku 11 inimest, neist 7 Lätist ja 4 Eestist. Põhiliseks arutlusteemaks oli organisatsioonide toimimine, seda nii administratiivsel kui ka liikmete tasemel. Oli mõneti üllatav tõdeda, et meie organisatsioonid on väga sarnased, seda nii juhtimisstruktuuri, eelarve, liikmemaksu suuruse, probleemide kui ka põhiliste projektide osas. Kohtumise lõpus koondati ajurünnaku korras ideid edasise ühistöö edendamiseks.

Andres Kalamees

Eesti Ornitoloogiaühingu üldkoosolek

2007. a. EOÜ üldkoosolek peeti 24. märtsil 2007 Tartu Ülikooli Uues Anatoomikumis. Koosoleku esimese osas tutvustas Andres Kalamees ühingu ja juhatuse tegevust 2006. aastal ning rääkis edasistest ühingu plaanidest. 2006. a. tegevuskavas planeeritu viidi peamises osas edukalt ellu ning töötatakse täiendavate võimaluste leidmiseks 2007. aastal kavandatavate tegevuste rahastamiseks.

Uute seadustega kooskõlas olemiseks tegi üldkoosolek muudatuse ka EOÜ põhikirja punkti 6.3., mis uuesti sõnastatult kõlab järgmiselt: „EOÜ lõpetamise korral antakse pärast võlausaldajate nõuete rahuldamist alles jäänud vara üle tulumaksusoodustusega mittetulundusühingute ja sihtasutuste nimekirja kantud ühingule või avalik-õiguslikule juriidilisele isikule“.

Üldkoosoleku teine osa oli ettekannete päralt. Marju Erit rääkis Silma rannaniitude linnustikust enne ja pärast LIFE-Nature projekti tegevusi. Uku Paal ja Margus Ots tutvustasid nii sõnas kui pildis oma

linnurikast ning põnevad reisi Taimaale. Gunnar Sein ja Urmas Sellis pajatasid sellest, kuidas Sudaanis käidi surnud kotkast ning tema satelliitsaatjat otsimas. Lõpetuseks tegid Margus Ots_ ja Uku Paal sügavama sissepõike linnuharulduste komisjoni töömaile.

Andres Kalamees

Linnade linnuralli

31. märtsil 2007. aastal toimus kuuendat korda Haapsalu linnuralli. Teist aastat osales võistluses ka Pärnu linn ning esimest korda võtsid osa Tallinna ja Tartu võistkonnad. Nii on Haapsalu algatus muutunud linnade vaheliseks lõbusaks konkurentsiks. Võistlus toimub alati märtsi viimasel nädalavahetusel ja eesmärgiks on näha-kuulda 5-6 tunni jooksul võimalikult palju erinevaid linnuliike. Kõige rohkem kogunes liike Haapsalu linnas sel aastal – 77. Ilma tõttu kesiseim oli möödunud aasta – vaid 39 liiki kahe võistkonna peale. Ka Pärnus nähti-kuuldi 2006. aastal 39 liiki. Edukaim võistkond eelmisel aastal oli 35 linnuliigiga Haapsalu I koosseisus Margus Ellermaa, Marko Valker ja Kaido Vikat. Sel aastal võitsid ralli pärnakad Indrek ja Jaak Tammekänd, kes märkasid kokku 69 linnuliiki. Napilt teiseks jäi Haapsalu võistkond – Tarvo Valker, Sander Sirelbu, Aili Nõmmik, Angela ja Madis Leppik – 68 liigiga. Üldse osales sel aastal rekordarv võistkondi – seitse: kaks Haapsalust, kaks Pärnust, kaks Tallinnast ja üks Tartust. Varakevadiste saabujate otsimine külmal märtsihommikul on kevadist linnuhooaega sissejuhatav põnev ja hariv üritus. Kel vähem kogemusi, saab teadajatega koos õppida, kel rohkem, teisi õpetada. Ja alati on tore tulemusi võrrelda. Võit polegi nii oluline, kuid väike konkurents paneb enam pingutama.

Marju Erit

Kevadine linnuvaatlus 2007

7.–8. aprillil 2007 toimus kevadine linnuvaatluse. Eesti Ornitoloogiaühingu kontoris laekus 70 nimekirja, mille koostamises osales 123 inimest. Kokku vaadeldi ligi 101 000 lindu (seni maksimaalne

loendatud kogus) vähemalt 148 liigist. Nende hulka ei ole esialgu arvatud puna-harksaba ja karbuskajakat (endise nimega mustpeakajakas), kelle vaatlused vajavad esmalt linnuharulduste komisjoni kinnitust.

Kõige pikemad liiginimekirjad saatsid Rein, Renno, Külli ja Kaidi Nellis ning Tiit Vohta (100 liiki), Indrek ja Irja Tammekänd (90), Kalle Muru, Olev Merivee ja Rein Mikk (88), Leho Aaslaid (77), Ingrid ja Imre Aus (76), Andrus Jair ja Ranno Puumets (75), Mati Kers ja Lea Lapina (73), Peep Veedla (68), Eedi Lelov (67) ning Vello Tarning (65). Keskmiselt märgiti ühes nimekirjas 37 liiki. Kõige rohkem isendeid (15450) vaatlusid Uku Paal, Margus Ots ja Remo Savisaar, järgnesid Indrek ja Irja Tammekänd (11960 isendit) ning Rein Pärg ja Vilja Padonik (7700).

Kõige arvukamateks linnuliikideks olid haned: loendati 17563 rabahane, 11163 suur-laukhane ning 19974 määramata hane. Järgnesid naerukajakas (6584 isendit), tuttvart (3821) ja metsvint (2762). Kõige sagedamini nimekirjades esinenud liikideks olid rasvatihane (63 nimekirja), hallvares (62), harakas (58) ning sinikael-part ja kuldnokk (56). Linnuliike, kes esinesid vaid ühes nimekirjas, oli 26. Huvitavamatest liikidest on märgitud näiteks lühinokk-hane, kanada lagle, kirjuhaha, musttoonekure, suur-konnakotka, kalakotka, väikepistriku, kassikaku, roherähni, tamme-kirjurähni ja kukkurtihase vaatlusi. Kokkuvõtte koostajad ei vastuta siiski liigimäärangute õigsuse eest.

Andres Kalamees

EOÜ Suvepäevad 2007

Eesti Ornitoloogiaühingu suvepäevad toimusid sel aastal 16.–17. juunil Mõedaka spordibaasis, Lääne-Virumaal. Seekordsete suvepäevade ettevalmistamisele ning läbiviimisele aitas tõhusalt kaasa Tallinna Linnuklubi.

Suvepäevad olid orienteeritud rohkem praktilistele töödele ning oma oskuste arendamisele, vähem teoreetilistele loengutele. Keskseks teemaks oli linnuatlas, mille raames toimus huvilistele nii õpperetki

Eerik Leibaku eestvedamisel kui teostati konkreetset atlasetööd ümbruskonna atlase ruutudes. Kokku osales võistlushõngulises atlase välitöös 9 kollektiivi: Tallinna Linnuklubi (3 tööühma), Tartu LK, Läänemaa LK, Viron Lintuseura, Lauri Lutsar & Son, Eerik Leibak & Co, Raul ja Tiina Eenpuu, kes kokku inventeerisid 10 atlaseruutu. Lisaks sellele andis oma panuse kohapealse ruudu (Mõedaka ruudu) inventuuri kogu suvepäevaliste ligi 100 osavõtjaline seltskond.

Esile tõsteti nende klubide kollektiivide tööd, kes saavutasid pesitsuskindluse määramisel kõrgemad protsendid. Näiteks Virumaa LK meeskond saavutas uuritud ruudus tõenäoliselt ja kindlalt pesitsevate liikide %-ks kõigist liikidest 65. Siinkohal tuleb lisada, et Virumaa mehed käisid ruudus tervelt kolmel korral. Ühel korral ruudus käinutest saavutas Tallinna LK tiim (Aarne Tuule & Co) vastavaks %-ks 48, Läänemaa LK ja Tallinna LK tiim Meelis Uustali juhtimisel mõlemad 34%.

Suvepäevade ettekannete osas andsid Rein Pärg ja Tõnis Muru ülevaate kohalikust loodusest ja linnustikust, Jaanus Elts rääkis linnuatlase seisust ning edasistest plaanidest ning Hannes Pehlak selgitas milleks linnuhuvilisele GPS ning kuidas seda töövahendit mõistlikult kasutada. Praktilisi näpunäiteid looduse pildistamisest jagasid Toomas ja Inga Sõelsepp, pesade määramise kursuse viis läbi Peep Veedla ning linnumune tutvustasid Linda Metsaorg ja Rein Pärg.

Õhtust lõkkeääres istumist sisustasid meeleolukalt Tõnu Viik ülevaatega päikesesüsteemi hämaratest tagatubadest ning Peep Veedla oma humoorikate ja tabavate linnuluuletuste ning mõtlemapaneva loodusmuusikaga. Suvepäevadest osavõtjad panid Mõedaku baasi ümbrusesse üles ligi poolsada pesakasti.

Andres Kalamees

Ornitoloogid Erna matkal

Eesti Skautide Ühing korraldas 10. augustil järjekordse Erna matka (toimub paralleelselt militaarse Erna retkega). Jaanus Elts ja Riho Marja Ornitoloogiaühingust olid palutud läbi viima sealset kergema ja keskmise raskusastmega raja esimest kontrollpunkti. 25 matkajate

võistkonna ülesandeks oli ära tunda 10 linnulaulu: rukkirääk, tikutaja, punarind, väike-lehelind, põldlõoke, salu-lehelind, öösorr, metsvint, mustrastas ja talvike. Järjekordselt sai kinnitust tõsiasia, et tavakodanik linnutundmisega suurt ei hiilga, sest keskmiselt tunti 2-6-liikmelise võistkonna kohta ära 2 lindu, isegi mustrastas tuli tuttav ette vaid ühele meeskonnale. Siiski oli tore näha nii suurt hulka särasilmseid ja positiivse ellusuhtumisega inimesi, kes olid tulnud rännakule Kõrvemaa suvisesse loodusesse.

Jaanus Elts

Eesti Ornitloogiaühingu aastalõpu koosviibimine toimub 20. detsembril Tartus Baeri majas (Veski 4) algusega kell 18.00. Kõik on oodatud.

Uued triikised

Nicholas Hammond, 2007. Õpime linde tundma. Inglise keelest tõlkinud Olav Renno, tõlke toimetanud Eve Mägi. Kirjastus Varrak. 176 lk.

Raamat aitab algajal linnuvaatlejal toime tulla lindude määramise raske algusega. Alustatakse 33 tavalisema ja kõikjal kohatava liigiga. Nende tundmaõppimise järel peaks juba olema lihtsam teisi linde tekkinud süsteemi sobitada, neid on raamatus 90.

Kuna tegemist on tõlkeramatuga, on tavalisemate liikide hulka sattunud ka mõned Eestis olematud linnud. Nii peame me oma laialt levinud nurmkana õppima tundma faasani ja valgepõsk-laglet ja teisi

hanesid Kanada lagle kaudu, kuid raamatus olevad ilusad pildid ja määramisjuhised korvavad ehk selle puudujäägi. Iga liigi juures olev faktiveerg annab meile teada linnu ladinakeelse nime ja sugukonna, linnu suuruse ning üldised pesitsusandmed – pesa asukohta, munade arvu ja värvuse ning kurnade arvu. Samuti linnuliigi põhilise toiduvaliku, hääletsused ning leviku Euroopas. Tõlkija ja toimetaja poolt on lisatud lühiteave linnu levikust Eestis.

Eve Mägi

Dominic Couzens, 2007. Linnud. Euroopa linnuliikide täielik käsiraamat. Inglise keelest tõlkinud Olav Renno, tõlke toimetanud Eve Mägi. Kirjastus Varrak. 336 lk.

Varsti ilmuv suureformaadiline teatmeteos Euroopa lindudest annab teile informatsiooni, mida te välimäärast ei leia. Dominic Couzensi sädelev tekst edastab teavet üle 420 Euroopa linnuliigi varjatud elu-olu, eripärase välimuse ja omalaadse käitumise kohta. Taksonoomiliselt üles ehitatuna sisaldab käesolev raamat erineva pikkusega kirjutisi – pikkadest artiklitest juhtliikide kohta kuni sugukonna raames omavahel sarnanevate liikide lühikirjeldusteni. On esitatud üldine kirjeldus iga sugukonna kohta esialgse informatsiooniga linnurühma toidu, elupaiga, kurna suuruse, haudumise ja pesitsuskäitumise kohta. Meelde jäävad kirjeldused ja rohked faktid teevad isegi meie tavalisemad linnud uudsel tähelepanuväärseiks ja avavad lähisuguluses olevate liikide puhul nende erakordse mitmekesisuse. Raamatus on ka levikukaardid, määramisteave ja hulk jooniseid, andmaks lugejale tõeliselt entsüklopeediline teabetase. Varustatud 500 värvusfoto ja üle 1000 joonisega. Pakub uut teavet ka neile, kes juba linde tunnevad.

Eve Mägi

George C. McGavin, 2007. Ohustatud liigid. Elusloodus väljasuremise ohus. Inglise keelest tõlkinud Martin Kasemaa, Helen Rohtmets, Virve Sõber, Tiit Teder, Pille Urbas ja Peeter Vissak, tõlke toimetanud Eve Mägi. Kirjastus Varrak. 192 lk.

Selle hästi illustreeritud, põhjaliku ja autoriteetse raamatu esimeses osas uurib George McGavin väljasuremise teematikat – loodusliku protsessi, mida ta nimetab 'evolutsiooni tagaküljeks'. Ta selgitab väljasuremise erinevaid viise ja skaalasiid (lokaalne, regionaalne ja

globaalne) ning kirjeldab viie massilise eelajaloolise väljasuremise põhjuseid ja tagajärgi.

Raamatu teine osa uurib inimese tegevuste mõju maakera loodusele. Dr. McGavin kirjeldab, kuidas suurte avastuste ajajärgul surid sissetoodud liikide tõttu välja mitmed.

Eve Mügi

Tiina Peil ja Eva Nilson (toim.), 2007. Uurimisretked Väinamere laidudele. Keskkonnainvesteeringute Keskus. 130 lk.

Tegemist on artiklite kogumikuga, mis võtab kokku Väinamere põhjaosa laidudele korraldatud retkede käigus kogutud andmed. Ekspeditsioonidega alustati 1992. aastal ning need toimuvad kaks korda aastas tänini.

Raamat sisaldab peatükke Väinamerest (Heino Mardiste), väikesaarte maastikest (Urve Ratas jt.), kultuuriloost (Vello Kaskor) ja elustikust ning selle mitmekesisusest (Peil jt). Elustikurühmadest on käsitletud hülged (Ivar Jüssi), linnud (Aivar ja Tiit Leito) ja liblikad (Rita Miller) ning soontaimed (Elle Roosaluuste), samblad (Loore Ehrlich ja Leiti Kannukene) ja samblikud (Ave Suija ja Inga Jüriado). Raamat on rikkalikult illustreeritud fotode (põhiautor ja kujunduse idee Tiit Leito) ja kaartidega. Lisatud on ka ingliskeelsed kokkuvõtte ning fotode, jooniste ja tabelite nimekiri.

Linnustiku peatükk on põhjalik ja sisaldab ka mitmeid jooniseid arvukuse dünaamika ja liigilise koosseisu kohta, samuti tabelit ohustatud ja kaitsealuste linnuliikide esinemise kohta uuritud laidudel.

Tiina Peil & Aivar Leito